

Turbulens folyadéktüzelés kemilumineszcens és károsanyag emissziójának kapcsolt értékelése

Hidegh Gyöngyvér, Józsa Viktor

BME, Gépészmérnöki Kar, Energetikai Gépek és Rendszerek Tanszék

A modern tüzelőterek szabályzásának és valós idejű diagnosztikájának legújabb fejlesztései az aktív online optikai lángelemzés felé irányulnak, melyek fókuszában a lángemissziós spektrometria (FES) alkalmazása áll. A potenciális gyakorlati alkalmazások a kemencék, kazánok és gázturbinák, amelyekben a szegény, előkevert tüzelés a kedvező, főként a túlzott NO_x kibocsátás elkerülése végett. Ez az üzemállapot azonban érzékeny a nyomáshullámokra és az instabilitásokra, ami kedvezőtlen üzemhez, lánglefűváshoz vagy visszaégéshez vezethet. Az irodalomban a stabil üzem biztosításához a lángemissziós spektrometria alkalmazása a légfelesleg figyelésére túlnyomóan lamináris előkevert lángokra található, ezen belül is elsősorban metán lángokra, holott releváns lehet folyékony üzemanyag turbulens tüzelésekor is.

A mérések tárgya egy előpárolgató, előkeveréses, tüzelőanyagban szegény keverékkel üzemelő égő. A beállított légfelesleg értékek (λ) alsó határa 0,7 minden esetben, míg a felső határt a lánglefűvás szabja meg, ami a mérési elrendezés szerint változik $\lambda = 1,2-1,8$ között. Az égőszájr helyezhető többféle diffúzoros elem a lángstabilizáló hatás mellett a károsanyag kibocsátást is jelentősen befolyásolja. Az azonos alkotójú diffúzorok félkúpszöge 0 és 60° között 15° -os lépésközzel változik. A 0° -os elem egyszerűen a keverőcső megtoldását jelenti, mintegy kompenzálva a diffúzorok mellett adódó hosszkülönbséget az eredeti égőkialakításhoz képest. A Testo 350 füstgázelemző mintavevő csöve 1 m magasan van bevezetve a kéménybe az égő fölött, míg a legnagyobb lángmagasság $0,25$ m. Hat porlasztási túlnyomás érték került beállításra $p_{port} = 0,3-2,3$ bar között. A függőlegesen mozgatható spektroszkóp egy 1024 pixeles nMOS fénydetektorral rendelkezik, a vizsgált tartományon, $260-580$ nm között, ez $0,3125$ nm-es felbontást jelent.

A légfelesleg-tényező beállításának bizonytalansága minden vizsgált üzemi pontban $7,3\%$ alatti, és a hiba értéke az égéslevegő mennyiség növelésével csökken, az átlagértéke 6% . A CO és NO_x mérése során a műszer pontatlanságából adódóan a legnagyobb bizonytalanság rendre 19 és 5 ppm volt. Mivel a károsanyag kibocsátási értékek 15% -os oxigénszintre lettek korrigálva, ezt a hibát szintén az égéslevegő mennyiség befolyásolja javarészt a tüzelésre jellemző paraméterek közül. A mérési hibák átlagos értéke rendre 7 és 4 ppm.

Hasonló trendeket mutattak a CO és NO_x kibocsátások, és a 0 , 1 és $1,5$ cm magasságokban mért CH^*/C_2^* intenzitásarányok, miszerint szegény tüzelés esetén ($\lambda > 1,2$) a porlasztási túlnyomás igen kis mértékben befolyásolja az eredményeket, így a meghatározó paraméter az égéslevegő mennyiség változása. A 2 és $2,5$ cm-es magasságokban történő spektroszkóp beállítások a lángsturktúra folytonos változása miatt kevésbé relevánsak a tüzelésszabályozás szempontjából. Az alsóbb régióban mindegyik diffúzor mellett a 0 , $0,5$ és 1 cm-es magasságokban a CH^*/C_2^* intenzitásarányok és a károsanyag kibocsátás hasonló módon változott p_{port} és λ függvényében. Tehát a spektrométer $0-1$ cm-es magasságon belül való függőleges beállítása az égő, illetve diffúzor szájtól nem befolyásolja a kemilumineszcens jelek mérését. Az OH^*/CH^* és OH^*/C_2^* intenzitásarányok esetén nem látszott figyelemre méltó kapcsolat a károsanyag kibocsátással.